

POKOLJ 276 STANOVNIKA DONJEG DOCA 26. 3. 1944.

Iz knjige "Mosorski partizanski odred"

Autori: Miroslav Velić, Ante V. Petrić, Mate Vuletić

Izdavač: Institut za historiju radničkog pokreta za Dalmaciju, Split 1985.

Većina staraca, žena i nejake djece zatvorili su u kuće zaseoka Gorjane, Dešiševići, Simunići, Braovići i Markići sela Dolac Donji. Dat je znak, ispaljene su dvije crvene rakete, a uhapšeni su iz kuća izvedeni u dvorišta. Tada se počelo s ubijanjem stanovništva, bez obzira na spol i na godine starosti. Djeca, koja su se tu zatekla sa svojim roditeljima ili su bila kod rodbine, dijelila su istu sudbinu. Rafali iz automata, puškomitraljeza, pušaka, eksplozije ručnih bombi, pomiješani s vriskom djece, žena i staraca, bili su stravičan prizor. One koji su se pak pokušali spasiti bježanjem dočekivali su kuršumima ili bajonetama njemački vojnici. Zločin okupatora je imao tragične posljedice: ubijeno je 276 osoba, od kojih su 103 bila djeca. Zapaljene su 142 stambene kuće i 75 drugih zgrada u Docu Donjem. U zločinu su se naročito isticali vojnici 7. SS divizije »Prinz Eugen«, 118. lovačke divizije i 264. divizije.

Strijeljanja u Sitnom Gornjem i Biskom

Njemačka ofenziva, uz sudjelovanje domaćih slugu (ustaško-domobranskih i četničkih grupacija) otpočela je 22.03.1944.g., s nešto manjim snagama, u cilju uništenja štabova i jedinica NOV i POH na području Mosora, ali su naišli na snažan otpor partizanskih boraca, zbog čega je uslijedilo povlačenje. U znak odmazde u selu Sitno Gornje strijeljali su 17 stanovnika i jednog borca Mosorskog partizanskog odreda.

Dana 25. ožujka 1944.g., oko 1000 njemačkih vojnika i pripadnika 26. ustaške bojne, iz šest pravaca, napadalo je prema planini Mosor. Njemačke snage činili su pripadnici: 7. SS „Prinz Eugen“, 369. hrvatske legionarske „Vražje“, 118. lovačke i 264. pješadijske divizije.

Štabovi i partizanske jedinice, našle su se u okruženju (obruč). Da bi izbjegle uništenju, s najvećim dijelom jedinica Mosorskog odreda, koristeći povoljnosti zemljišta i uz vođenje odsutne obrane, napustili su Mosor i prešli na lijevu obalu rijeke Cetine. Samo dio jednog bataljuna Mosorskog odreda ostao je na Mosoru, dok se ne stvore uvjeti za prelazak na lijevu obalu rijeke Cetine.

Grupa boraca 1. čete 2. bataljona Mosorskog partizanskog koja je ostala na desnoj strani Cetine odreda je uhvaćena od strane ustaša u jutro 26. ožujka kod sela Rošci. Na putu prema selu Bisko, nedaleko od mjesta hapšenja, kod sela Rošci strijeljani su Vlado Mimica, zamjenik komandanta 2. bataljona, Tomo Stojanović, ekonom 1. čete i borci Josip Bogetić, Nediljko Čagalj, Ante Laura, Zivko Lučić, te Talijani Santo Pionello i Giovanni Sirakuzza. Narednog dana sahranili su ih seljaci. Pri pokopu su seljaci uočili tragove mučenja boraca, posebno zamjenika komandanta Vlade Mimice.

Spomen-obilježje na mjestu pogibije boraca 1. čete 2. bataljona MPO 26. ožujka 1944.

Pokolj u Docu Donjem

Kada neprijateljskim snagama nije pošlo za rukom uništenje partizanskih štabova i jedinica, prijevarom su okupljali stanovnike i sela i zaseoka Gorjane, Dešiševići, Simunići, Braovići i Markići oko Mosora, da bi te kobne večeri 26. ožujka 1944., iz bijesa i odmazde, iz svih oružja i oruđa, bacanjem bombi, izvršili najsvirepiji zločin u povijesti ovog kraja, te ubili: strijeljanjem, klanjem i spaljivanjem 276 nedužnih stanovnika, od toga 103 djeteta. Većina žrtava su bile žene i starci. Spaljeno je do temelja 217 kuća i gospodarskih objekata. Bio je to užasan masakr; životinjsko kasapljenje ljudskih tijela.

Nije slučajno njemački okupator izvršio zločin takvih razmjera u Docu Donjem. Od početka oružane borbe na planini Mosor u ovom selu, i

njegovoj bližoj okolici, boravile su partizanske jedinice i štabovi s rukovodstvima orga na partije i narodne vlasti, koji su imali podršku i pomoć jednog dijela sta novništva ovog kraja, Tu se nalazio jedan od važnijih punktova i ilegalnih kanala na relaciji od grada Splita preko Mosora za Kamešnicu. Iz tog je sela bilo nekoliko istaknutih boraca u partizanskim redovima. Borci partizanskih jedinica su uvijek u Docu Donjem prihvaćani kao narodna vojska, pa im je tako osiguravana hrana i smještaj. Okupator je kroz najstrašnji zločin vidio svoju priliku za obračun.

U **Donjem Dolcu**, u znak sjećanja na 20 poginulih partizanskih boraca i 276 civilnih žrtava fašizma, među njima i 103 djece, ubijenih 26. ožujka 1944. godine u naletu njemačke ofenzive, podignut je spomenik 1989. godine i na njemu upisana imena žrtava. (sl. 632)

Odlukom vlasti HDZ-a općine Omiš, 1990. godine sa spomenika je skinuta **zvijezda** petokraka i postavljen grb Republike Hrvatske. (sl. 633)

